

Čeští lingvisté o maďarštině (přehled témat)*

Jiří Januška (Praha)

CZECH LINGUISTS ON THE HUNGARIAN LANGUAGE: A THEMATIC OVERVIEW

The article offers a survey as comprehensive and systematic as possible of all the articles and papers dealing with the Hungarian language written by Czech linguists. It concludes that very little attention has been paid to this topic in Czech linguistics and that the number of papers dedicated to Hungarian itself is very low. The majority of these papers deal with topics such as language contact (etymology, areal linguistics of the Central European Sprachbund, onomastics, the sociolinguistic situation of the Hungarian minority in the Czech Republic) or language comparison (typology). Only a few linguists have dealt with Hungarian to a relatively larger extent: Vladimír Skalička (language typology), Zoe Hauptová (etymology, Hungarian loanwords in Slovak), Vladimír Šmilauer (etymology, onomastics), Rudolf Forstinger (onomastics, etymology), František Kopečný (etymology, morphosyntax), Jiří Pilarský (the Central European Sprachbund, Hungarian-German contrastive linguistics), Lucie Jílková (sociolinguistics), Evžen Gál (Hungarian-Czech contrastive lexicology, sociolinguistics), Julius Bredár (etymology), Josef Blaskovics (etymology, Turkish loanwords in Hungarian), and Richard Pražák (Dobrovský as Hungarist and Finno-Ugrist, the typology of national revivals in Central and Eastern Europe).

KEYWORDS

Czech linguistics, Hungarian language, the Central European Sprachbund, etymology, the language of the Hungarian minority in the Czech Republic

KLÍČOVÁ SLOVA

česká lingvistika, maďarština, středoevropský jazykový svaz, etymologie, jazyk maďarské menšiny v České republice

1. ÚVOD

Tato stať je — pokud je mi známo — prvním pokusem o co možná nejucelenější přehled a systematizaci prací, ve kterých čeští lingvisté pojednávají či se významněji zmiňují o maďarštině.¹ Dosavadní literatura dotýkající se tohoto tématu, ať jsou to dobové přehledy o tehdy aktuálním výzkumu (Sima, 1967; Skalička, 1985), či historické přehledy vývoje hungaristiky na našem území (Pražák, 1999; 2000; 2001a; 2001b), uvádí jen málo konkrétních bibliografických údajů nebo se spokojuje pouze s prostým výčtem jmen dotýčných odborníků. Oproti tomu se tato stať snaží obsáh-

* Tento článek vznikl díky finanční podpoře Grantové agentury Univerzity Karlovy v Praze v rámci projektu č. 85410 řešeného na Filozofické fakultě UK.

1 Chtěl bych na tomto místě poděkovat všem, kteří mi při sběru podkladů k tomuto článku a při jeho psaní pomohli.

nout co nejvíce bibliografických odkazů, čímž nabízí podklad pro potenciální další studium, a také se snaží výraznou měrou zahrnout autory, pro které maďarština sice nebyla primárním předmětem jejich zájmu, ale přesto ji v některých svých pracích zmiňují. Z důvodu prostorové náročnosti bibliografického aparátu je nutné omezit se zde pouze na uvedení jednotlivých autorů a prací a na jejich tematické zařazení.

Zohledněny jsou v tomto přehledu práce monografického charakteru, které se maďarštinou zabývají primárně či jen částečně, nepublikované kvalifikační práce psané za účelem získání vědecké hodnosti, studie a stati publikované v časopisech a sbornících. V samostatném oddílu jsou uvedeny jazykové a didaktické příručky (mluvnice, slovníky a učebnice maďarštiny). Naopak zde nejsou zahrnuty českými autory napsané recenze prací maďarských lingvistů, české zprávy z maďarské lingvistiky (např. o konferencích, nové literatuře apod.) či statě maďarských jazykovědců publikované v českých odborných periodících.² Vynechány jsou rovněž odborné texty věnující se primárně problematice překladu a zmínky o maďarštině učiněné v pracích encyklopedického charakteru.³

Kritériem pro zařazení autora do tohoto přehledu byl jeho český původ, nebo — v případě autorů národnosti jiné (zejm. maďarské) — jeho dlouhodobější působení v českém prostředí. Tímto vymezením je upřesněn výraz „čeští lingvisté“ z titulu článku.

Je třeba upozornit na to, že českých⁴ lingvistických prací s vyloženě hungaristickou orientací je velmi málo, proto tento přehled uvádí i práce, které se maďarštiny jen dotýkají.

Další výklad je rozdělen na období od nejstarších dob do poloviny 19. století (2.) a na období od druhé poloviny 19. století dodnes (3., 4., 5.), přičemž oddíl 3. uvádí jednotlivé autory, kteří se maďarštinou zabývali či zabývají relativně soustavněji, oddíl 4. uvádí tematické oblasti lingvistiky, do nichž spadají práce českých autorů nezabývajících se maďarštinou soustavně, a oddíl 5. uvádí práce jazykově-didaktického charakteru.

2. OBDOBÍ OD NEJSTARŠÍCH DOB DO POLOVINY 19. STOLETÍ

Nejstarší období vývoje hungaristiky na našem území (či spíše maďarských motivů ve vzdělanosti na našem území) komplexně zpracoval hungarista-historik Richard Pražák (zejm. 1985; 1999). Z doby před počátkem 20. století lze z jazykovědné oblasti chronologicky uvést následujících několik autorů.

2 V rámci výše uvedeného projektu GA UK vznikla také *Bibliografie české lingvistické hungaristiky*, která kromě všech prací uvedených v tomto článku vyjmenovává rovněž studentské diplomové práce, recenze a zprávy českých autorů o maďarské lingvistice a krátké poznámky o maďarštině. Dostupná je na webových stránkách Katedry středoevropských studií FF UK v Praze: <<http://kses.ff.cuni.cz/>>.

3 Výjimku na tomto místě učiním v případě nejstarších českých obecných encyklopedií: do Riegrova *Slovníku naučného* napsal o maďarštině J. Gebauer (1866), do *Ottova slovníku naučného* F. Brábek (1900), do *Masarykova slovníku naučného* — slovensky — P. Bujnák (1929) a do *Ottova slovníku naučného nové doby* V. Skalička (1935b).

4 Českých ve smyslu právě uvedených kritérií.

V díle **Jana Amose Komenského** (1592–1670) je vedle několika dalších zmínek o maďarštině třeba upozornit zejména na jeho tvrzení o příbuznosti maďarštiny a finštiny.⁵

Slovník **Václava Jana Rosy** (†1689) *Thesaurus linguae Bohemicae* (který doposud nevyšel tiskem) je sice primárně slovníkem česko-latinsko-německým, objevují se v něm však místy také ekvivalenty z jiných jazyků, mj. i z maďarštiny.⁶

Josef Dobrovský (1753–1829) sice žádnou větší vysloveně hungaristickou práci nenapsal, přesto jej lze označit za prvního českého hungaristu a ugrofinistu. Ve spise věnovaném jeho cestě do Švédska a Ruska (Dobrovský, 1796) pojednal o ugrofinských jazycích na základě gramatických shod jako o samostatné jazykové skupině, což ještě propracoval ve své recenzi díla Sámuela Gyarmathiho *Affinitas linguae hungaricae cum linguis fennicae originis grammaticae demonstrata* (Dobrovský, 1799). Kromě toho však Dobrovský tematizoval hungaristické otázky především ve své vědecké korespondenci. Zabýval se např. otázkami slovanských a tureckých lexikálních výpůjček v maďarštině nebo poměrem maďarštiny k jiným jazykům.⁷

Telčský rodák **Řehoř Dankovský** (1781–1857), který působil několik desítek let jako profesor řečtiny na akademii v Bratislavě, popíral ve svých pracích ugrofinský původ maďarštiny. Předky Maďarů byli podle něj Hunové, kteří sídlili severně od Kavkazu, kde se stýkali se Slovany a starými Řeky, díky čemuž od nich v té době přejali velké množství slov. To se snažil dokázat i ve svém rozsáhlém kriticko-etymologickém slovníku jazyka maďarského (Dankovský, 1833).⁸

V r. 1856 vydal v Praze **Jan Žahourek** svoji práci o cizích slovech v maďarštině, ve které se soustředil zejména na slova českého a německého původu.⁹

3. NEJVÝZNAMNĚJŠÍ AUTOŘI

V období od druhé poloviny 19. století (ale fakticky až od počátku druhé třetiny 20. století) dodnes se maďarštinou ve svém díle relativně soustavněji zabývali a zabývají následující autoři:¹⁰

Vladimír Skalička (1909–1991) je lingvistou, který je v českém jazykovědném prostředí s maďarštinou asociován asi nejčastěji. Ve svém spise *Zur ungarischen Grammatik* (1935d), na jehož základě se habilitoval pro obor ugrofinské jazykovědy, představuje

5 Více viz Pražák, 1985, s. 50–51; Skalička, 1959; 1970; Bakos, 1973.

6 Hladká, 2005, s. 147.

7 Více viz Pražák, 1967.

8 Více viz Kolář, 1932.

9 Pro doplnění přehledu tohoto období o slovníkové práce zahrnující češtinu a maďarštinu a vydané na našem území uvedme pražského benediktina Petra Lodereckera (zemř. 1636), který rozšířil pětijazyčný (latinsko-italsko-německo-dalmatsko-maďarský) slovník charvátského učence Fausta Vrančiće o češtinu a polštinu a v r. 1605 jej v Praze vydal (více viz Katičić, 2005; Měšťan, 1998).

10 Pořadí autorů v tomto výčtu je dáno mým subjektivním zhodnocením významu jejich publikací pro českou lingvistickou hungaristiku.

svou koncepci srovnávacího rámce jazyků světa (jazykové typologie) na maďarštině, finštině, češtině a turečtině. Práce, ve kterých se zaměřuje vyloženě na maďarštinu, jsou tři: studie o maďarských onomatopoeích (1937b), studie o maďarštině z hlediska typologie (1967a) a obecný náčrt charakteru maďarštiny (1974). Ve dvou pracích (1935c; 1968b) věnuje pozornost středoevropskému jazykovému svazu a v jeho rámci i maďarštině. Naopak v některých jiných statích (1967c; 1968a; 1969; 1975) vystupuje maďarština jako jeden z ugrofinských jazyků. Ve větším počtu dalších prací V. Skalička maďarštinu používal pro ilustraci svých obecnělingvistických tvrzení nebo jako příkladový materiál při charakteristice aglutinačního jazykového typu (zejm. 1957; 1967b; dále např. 1935a; 1939; 1963a; 1966; a také jeho knižní práce 1951; 1960, 1963b). Kromě toho otiskl rovněž několik recenzí o maďarských fonologických publikacích a do *Ottova slovníku naučného nové doby* napsal hesla o maďarských lingvistech.

Zoe Hauptová (1929–2012), česká paleoslovenistka, se na maďarštinu zaměřila především v počátcích své vědecké dráhy. Ve své nepublikované kandidátské disertaci (1958a) se věnovala otázce maďarských lexikálních výpůjček ve slovenštině od nejstarších dob do vystoupení Štúra. Etymologie a maďarské výpůjčky ve slovanských jazycích (zejména ve slovenštině) byly předmětem rovněž několika jejích publikovaných příspěvků kratšího rozsahu (1957; 1958b; 1959; 1960; 1966; 1968; 1970; 1972). Hlavně v časopisech *Slavia* a *Jazykovědné aktuality* přinesla několik recenzí a zpráv o maďarské lingvistice.

Vladimír Šmilauer (1895–1983) sice nepublikoval žádnou stať vyloženě zaměřenou na maďarštinu, zato však velmi pilně a kontinuálně sledoval maďarskou lingvistickou literaturu (či alespoň její výsek). Hungaristickou filologickou erudicí uplatnil ve svých menších onomastických studiích týkajících se území dnešního Slovenska (1933a; 1976), zejména však ve svém obsáhlém hydronymickém spise (1932) založeném na materiálu uherských listin do r. 1300. O tomto materiálu pak poreferoval zvlášť (1933b). Soustavně pracoval s maďarštinou při svých etymologických výkladech, které zveřejňoval v časopisech *Naše řeč* (mezi lety 1937–1947) a *Oběžník Kruhu přátel českého jazyka* (mezi lety 1948–1951). Byl také vědeckým redaktorem etymologického slovníku V. Machka, který doplnil některými svými výklady. Krátký příspěvek věnoval maďarským vlivům na mylné etymologizování J. Kollára (1931). Skutečně velmi rozsáhlá byla jeho činnost zpravodaje o maďarské lingvistické (zejména slavistické a později onomastické) literatuře. Své recenze, zprávy a krátké poznámky otiskoval hlavně v časopise *Bratislava* (mezi lety 1928–1937), *Časopise pro moderní filologii* (mezi lety 1947–1951) a ve *Zpravodaji místopisné komise ČSAV* (mezi lety 1960–1982) a jeho následníkovi *Onomastickém zpravodaji ČSAV* (1983).

Rudolf Forstinger (1930–2002) se ve svém lingvistickém díle věnoval především právě maďarštině, a to zejména na poli kontaktní onomastiky maďarsko-slovenské a maďarsko-české, omezeně také na poli etymologie. Výsledky svého bádání osobních jmen shrnul ve své nepublikované rigorózní práci (1977a) a v řadě kratších statí (1973; 1977b; 1977c; 1978; 1988; 1992; 1993; 2000a; 2000b; 2000c; 2000d; 2001b), dále se zabýval místními jmény (1970; 1971; 1980; 1984) a etymologií (1975; 2001a). Také on publikoval určité množství krátkých zpráv a poznámek ve výše zmíněných onomastických časopisech.

František Kopečný (1909–1990) věnoval maďarštině pozornost ve svých pracích etymologických i gramatických. V několika jeho dílčích etymologických příspěvcích hraje maďarština dominantní roli (1971; 1976; 1985a), v některých dalších má roli po-

družnou.¹¹ Své místo má maďarština i v jeho pracích slovníkových — index slov *Etymologického slovníku jazyka českého* (Holub — Kopečný, 1952, s. 560) uvádí 54 maďarských slov, index neslovanských slov v 1. svazku *Etymologického slovníku slovanských jazyků* (Kopečný, 1973, s. 343) uvádí jedno maďarské slovo a jednu maďarskou pádovou koncovku, index neslovanských dokladů ve 2. svazku (Kopečný — Šaur — Polák, 1980, s. 779) pak 24 maďarských slov. V několika svých pracích gramatických zmiňuje Kopečný některé maďarské mluvnické jevy v konfrontaci hlavně s češtinou (1962, s. 333; 1985b; 1986; 1987). Často tímto srovnáním ve zmíněných publikacích ilustruje verbonominální povahu českého doplňku.

Lucie Jílková (roz. Hašová, nar. 1972) se v několika příspěvcích soustředila na otázky bilingvismu rodilých mluvčích maďarštiny žijících v ČR a to za pomoci analýzy interview vedených výzkumníkem (1995a; 1995b; 1996a; 1996b; 2001a; 2001b; 2004). Společně s Vilmou Eőry publikovala článek pojednávající o maďarské menšině v samostatné ČR a o sociolingvistických aspektech její situace (Eőry — Hašová, 2003).

Evžen Gál¹² (nar. 1957) ve své nepublikované doktorské disertaci provedl konfrontační analýzu českých a maďarských slovesných vazeb (2006). V návaznosti na ni vypracoval česko-maďarský valenční slovník, jenž je v současné době připravován k publikaci. V jedné své sociolingvistické studii (2003) rozebral reakci maďarského tisku na dva trestné činy, jejichž oběťmi byli Romové a jež se udály v r. 1992 v Maďarsku, v jiné (2005) se zabýval obrazem většinového národa u českých a slovenských Maďarů.

Jiří Pilarský (nar. 1956), který od r. 1984 působí na univerzitě v Debrecíně (nejdříve na slavistice, od r. 1989 na germanistice), se ve své badatelské činnosti zaměřuje na areálovou lingvistiku střední a východní Evropy (např. 1993; 1997; 1998; 2000; 2001; 2004) a na kontrastivní gramatiku německo-(rumunsko)-maďarskou (např. 2007; 2009; 2010).

Julius Bredár¹³ (nar. 1924), dlouholetý pedagog oboru maďarština na pražské filozofické fakultě, publikoval příspěvky o lexikálních přejímkách z majoritních jazyků u českých a slovenských Maďarů (2001), o výuce maďarštiny jako druhého jazyka (1974) a také poznámky z oblasti etymologie (1995; 2004).

Markéta Schürz Pochylová (roz. Pochylová, nar. 1979) se ve své nepublikované disertaci (2011) a ve dvou publikovaných článcích (2008; 2009) věnovala z perspektivy česko-maďarského srovnání otázce kompozit a otázce kongruentních a nekongruentních atributů.

Josef Blaskovics (1910–1990) se jako turkolog-historik primárně zabýval obdobím osmanskoturecké okupace v jižních a jihovýchodních oblastech dnešního Slovenska, s čímž souvisí i jeho příspěvky jazykovědné, které poukazují na turecký původ některých tamních místních jmen (1973; 1974) či maďarských slov (1971).

Richard Pražák (1931–2010), významný český hungarista-historik, se kromě jiného zaměřoval na maďarské a uherské dějiny a jejich vztahy k dějinám českým. Jazykovědných hungaristických námětů se dotkl při historickém zpracování témat Josef Dobrov-

11 Rejstřík výboru z jeho článků z časopisu *Štafeta* (Kopečný, 2009, s. 227) uvádí 26 maďarských slov.

12 Maďarsky: Gál Jenő.

13 Maďarsky: Bredár Gyula.

ský jako hungarista a ugrofinista (souhrnně 1967), J. A. Komenský a Maďaři (např. 1975) a typologie národních obrození ve střední a jihovýchodní Evropě (např. 1973; 1983).

4. DALŠÍ PŘÍSPĚVKY

Oblastí lingvistiky, v rámci které se čeští lingvisté (výše neuvedení) o maďarštině zmiňovali snad nejčastěji, je etymologie. Kromě etymologických slovníků¹⁴ je možné na tomto místě uvést polemiku o původu slova kočí (Titz, 1922; 1926; Ertl, 1925; 1927), hledání původu idiomu „jsem z toho jelen“ (Haller, 1931; 1932) a další (Plevačová, 1979; Havránek, 1955; Skulina, 1985; Mejstřík, 1978; Valčáková, 2000; L. N., 1921; Vážný, 1958; Beneš, 1936; Měrka, 1966; Polák, 1942)¹⁵. S maďarskými etymony pracuje i J. Janko v VII. řadě své série „Poznámky a příspěvky k českému slovníku etymologickému“ (tato řada vycházela v *Časopise pro moderní filologii* mezi lety 1932–1936). Tento výčet prací však zcela jistě není vyčerpávající.

Další častou motivací českých lingvistů pro práci s maďarským materiálem bylo srovnání maďarštiny, resp. některého parciálního jazykového jevu v maďarštině, s jinými jazyky, resp. s podobou daného jevu v jiných jazycích. Taková srovnání lze rozdělit na ta, jež byla učiněna na základě areálovém (Kurzová, 1996; 1997; 1998; Komárek, 2006; Polák, 1973), srovnání učiněná v rámci skaličkovské typologie (Popela, 1988; Lehečková, 1995; 1998; 2002; 2003) a další srovnání (Hála, 1960; Pačesová, 1966; Vlčková-Mejvaldová, 2006¹⁶; Blatná, 2003). V sérii článků o způsobech oslovení bylo užito i srovnání kontrastivního česko-maďarského (Dršatová — Dršatová, 2005) i srovnání areálového (Dršatová, 2005; Dršatová — Pató, 2006a; 2006b).

Jiným okruhem problémů, kterým se česká lingvistika v souvislosti s maďarštinou zabývá, je výslovnost, pravopis a skloňování maďarských slov (zejména osobních a místních jmen) v češtině a také česká exonyma pro maďarská místní jména. Vedle základních příruček, jako jsou *Pravidla českého pravopisu* (1993, s. 88), *Výslovnost spisovné češtiny* (Romportl et al. 1978, s. 80–81) a *Index českých exonym* (Beránek et al., 2011), a vedle dalších shrnujících prací (Strahl, 1999, s. 73–74; Zeman, 2006, s. 64–108; Knappová, 2008, s. 51–52, 58, 64, 105–106, 164–165 a 174) se k těmto otázkám čeští lingvisté vyjadřovali i v kratších textech (např. Knappová, 1967; 1981; md, 1950; Polívková, 1990; Daneš, 1957; Sedláček, 1983; 1985; Beneš, 1935).¹⁷

Kromě všech již zmíněných prací náleží do zdejšího přehledu také spíše ojedinělé příspěvky na různá témata: interference z mateřštiny v projevech maďarských studentů bohemistiky (Vašek, 2011); poznámky k výuce maďarštiny pro Čechy (Welter, 1980); obecná sociolingvistická situace maďarštiny na území ČR (Nekvapil, 1995,

¹⁴ Například rejstřík Machkova slovníku (2010 [1971], s. 861–863) obsahuje 405 maďarských slov.

¹⁵ Rovněž zde dodávám, že rejstřík slovní sebraných spisů Václava Machka obsahuje 18 maďarských slov (Machek et al., 2011, s. 2294).

¹⁶ V této práci je uvedeno: „Kapitola o maďarské prozodii vychází z textu připraveného Jiřím Janušskou.“ (s. 54) Dotyčná podkapitola 2.5 (s. 54–58) je však v podstatě kompletně převzatým mým rukopisem.

¹⁷ U knižních prací zmíněných v tomto odstavci uvádím pouze jejich poslední vydání či verzi, ačkoliv některé z nich mají i verze starší.

s. 27–28; Nekvapil — Neustupný, 1998, s. 126; Nekvapil — Sloboda — Wagner, 2009, s. 27 a 83–84); maďarština ve srovnání s dalšími ugrofinskými jazyky (Lehečková, 1983); romské lexikální výpůjčky v maďarštině a španělštině (Čengerová, 2008); hierarchie hodnocení jazyků (mj. i maďarštiny) u jungmannovské generace (Macura, 1973); vývoj jazykové situace v Maďarsku, zejm. v 19. století (Irmanová, 1998); „hunské“ ručnické písmo a P. J. Šafařík (Poucha, 1981). Maďarština je také součástí rozsáhlé jazykové autobiografie I. Vasiljeva (2011) a je jedním z jazyků paralelního korpusu InterCorp budovaného v rámci Českého národního korpusu.¹⁸

V česky psaném časopise *Amicus* (vycházel v Praze v letech 1992–2005), jehož cílem bylo budovat česko-maďarské porozumění a kulturní spolupráci, byly publikovány také některé příspěvky s jazykovědným zaměřením (z dosud nezmiňovaných: Schreierová, 1993; Rákos, 2000; 2001), studentské práce (Blažek, 2003a; 2003b; Zeman, 2003) a amatérské etymologie (Svoboda, 1998a; 1998b; 1998c).

Pod několika texty hungaristického zaměření je spolu s maďarským autorem Istvánem H. Tóthem podepsán Radek Patloka, ovšem jeho autorský podíl je nejasný (H. Tóth — Patloka, 2008; 2009a; 2009b; 2010a; 2010b).¹⁹

Zprostředkovaně je maďarština zahrnuta do prací českých lingvistů zaměřujících se na ugrofinské jazyky jako celek: problematika ugrofinských prvků ve slovanštině (Polák, 1964) a otázka příbuznosti indoevropské a uralské jazykové rodiny (např. Erhart — Lamprecht, 1967; Čejka — Lamprecht, 1981). Okrajově se maďarštiny týkají také některé práce českých lingvistů-romistů zkoumajících romské dialekty na jižním Slovensku (V. Elšík, M. Hübsmannová).

5. MLUVNICE, SLOVNÍKY A UČEBNICE MAĎARŠTINY

Všechny dosavadní české mluvnice maďarštiny mají didaktický nebo praktický charakter. První česky psanou mluvnici maďarštiny vydal úředník Eduard Vodnařík (1867). O několik let později vydal svou mluvnici František Brábek (1875), jenž ji později rozšířil na mluvnici, cvičebnici a slovník v jednom svazku (1909)^{20, 21} V období před druhou světovou válkou vyšla ještě mluvnice Gustava Žďárského (1919a). Nejobsáhlejší českou mluvnici maďarštiny jsou vysokoškolská skripta J. Blaskovicse (1957). Po nich byly publikovány již jen stručné gramatické přehledy (Niklová, 1999; Eöry — Schreierová, 2002; Patloka 2009; *Gramatika současné maďarštiny*, 2012).

Pokud jde o obecné dvoujazyčné slovníky kombinující češtinu a maďarštinu, prvními rozsáhlejšími díly byly Brábkovy slovníky maďarsko-český (1912)²² a česko-

18 Webové stránky projektu InterCorp jsou přístupné z <<http://www.korpus.cz/intercorp/>>.

19 Jeden z uvedených textů této autorské dvojice (H. Tóth — Patloka, 2008) je téměř z poloviny doslovnou kopií nebo parafrází mé studentské písemné práce, kterou jsem v roce 2008 sepsal u Istvána H. Tótha jakožto maďarského lektora na FF UK v Praze.

20 7. vydání vyšlo 1936.

21 Málo známou skutečností je to, že F. Brábek sestavil rovněž maďarskou učebnici češtiny (Brábek, 1925) a také kapesní slovník německo-maďarský (Brábek, 1921b).

22 Podle hrubého odhadu může tento slovník obsahovat přibližně okolo 51 000 hesel.

-maďarský (1921a)²³. Rozsahem je překonaly slovníky vzniklé po druhé světové válce v rámci spolupráce československé a maďarské akademie věd: česko-maďarský (Dobossy et al., 1960)²⁴ a maďarsko-český (Hradský et al., 1989)²⁵. Kromě těchto čtyř velkých slovníků vznikly již jen slovníky malého rozsahu. Z těch, které vznikly na území dnešní České republiky²⁶ a které přesahují formát pouhého drobného sešitku, jsou to kapesní slovník Brábkův (1920), tematický slovník Žďárského (1918) a — zatím poslední — slovník autorské dvojice Hradský — Blaskovics (1968)²⁷. Mimo to vyšly také dva slovníky ilustrované, jeden původní (Kovář — Küü, 2012) a jeden přeložený z angličtiny (*Maďarsko-český ilustrovaný slovník*, 2013).

Jakožto příručky pro osvojení maďarštiny vznikly — vedle výše uvedených mluvnic — před druhou světovou válkou brožurka polyglota Františka Vymazala ze série „snadno a rychle“ (1896)²⁸ a učebnice Jana Pecháčka (1937). Nejvýznamnějším autorem na tomto poli je J. Blaskovics, jenž kromě vysokoškolských skript (1954, 1955) vydal cvičebnici maďarštiny (1958)²⁹ a spolu s Ladislavem Hradským také učebnici pro samouky (1963)³⁰. Další česká učebnice (nejen) pro samouky vyšla až v květnu 2012 (Scheierová, 2012). Z dalších prací zmíním ještě cvičebnici G. Žďárského (1919b), komplexní jazykovou minipříručku V. Skaličky (1937a) a učebnici maďarského jazyka pro vojenskou akademii autorů L. Svobody a F. Krakovského³¹.

Kromě toho vznikly ještě specializované dvoujazyčné slovníky, vícejazyčné slovníky, ve kterých byla zastoupena čeština i maďarština, a různé konverzační příručky.

6. ZÁVĚR

Z tohoto zhuštěného, ale co možná nejobsažnějšího přehledu vyplývá, že v rámci české lingvistiky byla a je maďarštině věnována poměrně velmi malá pozornost. Práci zaměřených výhradně na maďarštinu zde vzniklo minimum, publikovány byly hlavně práce z oblasti jazykového kontaktu (etymologie, areálová lingvistika, onomastika, sociolingvistická situace maďarské menšiny v ČR) a srovnávání jazyků (typologie V. Skaličky).

²³ Podle hrubého odhadu může tento slovník obsahovat přibližně okolo 43 000 hesel.

²⁴ Slovník obsahuje ve dvou svazcích přes 80 000 hesel. Tento slovník sice zpracoval autor-
ský tým v maďarské akademii věd pod vedením L. Dobossyho, ale rukopis poté revidovali
a upravili pracovníci Slovanského ústavu ČSAV.

²⁵ Slovník obsahuje ve dvou svazcích přes 85 000 hesel. Jeho druhé vydání vyšlo v r. 2003.

²⁶ Další podobné slovníky vznikly v Maďarsku.

²⁷ 4. vydání vyšlo 1987.

²⁸ Měla alespoň 6 vydání (6. vydání vyšlo 1925), popř. i jiné mutace (pod názvy: *Maďarsky
v praktických větách*, *Maďarsky bez učitele*).

²⁹ 3., přepracované vydání vyšlo 1966 pod názvem *Učebnice maďarštiny*.

³⁰ 3. vydání vyšlo 1967.

³¹ Ludvík Svoboda, pozdější prezident ČSSR, vyučoval maďarštinu na vojenské akademii v Hra-
nicích na Moravě v letech 1931–1934, lze tedy předpokládat, že na psacím stroji psaná *Prak-
tická učebnice maďarského jazyka* vznikla někdy v tomto časovém rozmezí.

LITERATURA

- BAKOS, J. (1973): On Comenius the Philologist. In: É. Földes — I. Mészáros (eds.), *Comenius and Hungary*. Budapest: Akadémiai Kiadó, s. 145–147.
- BENEŠ, J. (1935): Poznámky k pravopisu cizích zeměpisných jmen. *Naše řeč*, 19, s. 45–49 a 82–88.
- BENEŠ, J. (1936): Káva. *Naše řeč*, 20, s. 246.
- BERÁNEK, T. et al. (2011): *Index českých exonym: standardizované podoby, varianty*. Praha: Český úřad zeměměřický a katastrální.
- BLASKOVICS, J. (1954): *Učebnice maďarštiny*. Praha: SPN.
- BLASKOVICS, J. (1955): *Učebnice maďarštiny. Díl 1: Úvod do maďarštiny*. Praha: SPN.
- BLASKOVICS, J. (1957): *Učebnice maďarštiny. Díl 2: Maďarská normativní mluvnice*. Praha: SPN.
- BLASKOVICS, J. (1958): *Cvičebnice maďarštiny*. Praha: SPN.
- BLASKOVICS, J. (1971): Türkische Quellen das Wort „kuruc“ betreffend. In: L. Ligeti (ed.), *Studia Turcica*. Budapest: Akadémiai Kiadó, s. 73–88.
- BLASKOVICS, J. (1973): Some toponyms of turkic origin in Slovakia. *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, 27, s. 191–199.
- BLASKOVICS, J. (1974): Régi török nyelvi eredetű helynevek Szlovákiában. *Hungarian past*, 3, Sydney, č. 1, s. 1–14.
- BLASKOVICS, J. — HRADSKÝ, L. (1963): *Maďarština pro samouky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- BLAŽEK, J. (2003a): Osoba a status v maďarštině. *Amicus revue*, 7, č. 3, s. 39–44.
- BLAŽEK, J. (2003b): Tematika jídla a pití v českých, maďarských a německých příslovích a rčeních. *Amicus revue*, 7, č. 2, s. 47–51.
- BLATNÁ, R. (2003): Slovo „město“ (gorod, Stadt, town, ville) z hlediska lingvistické typologie. *Český lid*, 90, s. 211–216.
- BRÁBEK, F. (1875): *Mluvnice jazyka maďarského*. Praha: Fr. A. Urbánek.
- BRÁBEK, F. (1900): Maďaři. Jazyk. In: *Ottův slovník naučný*, 16. díl. Praha: J. Otto, 1900, s. 558–559.
- BRÁBEK, F. (1909): *Mluvnice a cvičebnice jazyka maďarského*. Praha: Fr. A. Urbánek.
- BRÁBEK, F. (1912): *Příruční slovník maďarsko-český*. Praha: J. Otto.
- BRÁBEK, F. (1920): *Nový Kapesní slovník maďarsko-český a česko-maďarský*. Třebíč: Jindřich Lorenz.
- BRÁBEK, F. (1921a): *Česko-maďarský příruční slovník*. Praha: J. Otto.
- BRÁBEK, F. (1921b): *Deutsch-ungarisches Taschenwörterbuch*. Trebitsch: J. Lorenz.
- BRÁBEK, F. (1925): *A cseh nyelv: 1100 szó módszere magántanulásra. 1–10 füzet*. Bratislava: „Academia“.
- BREDÁR, Gy. (1974): A magyar nyelv idegen nyelvként való tanításának néhány kérdése. *Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Philologica*, 25, s. 181–189.
- BREDÁR, Gy. (1995): „Rejtélyes“ szavak Földeáktól Prágáig. *Slavica Pragensia*, 37, s. 92–97.
- BREDÁR, Gy. (2001): Bábel örökében: bohemizmusok és szlovakizmusok a magyarban. *Prágai Tükör*, 9, č. 3, s. 11–21.
- BREDÁR, Gy. (2004): Két „kordé“ szavunk nyomában. *Édes anyanyelvünk*, 26, č. 1, s. 13.
- BUJNÁK, P. (1929): Maďari. Jazyk. In: *Masarykův slovník naučný*, 4. díl. Praha: Československý kompas, s. 632–633.
- ČEJKA, M. — LAMPRECHT, A. (1981): Nostratická teorie a její materiálové zdůvodnění. *Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské univerzity*, A 29, s. 7–20.
- ČENGEROVÁ, Z. (2008): Vliv romštiny na hovorovou španělštinu a maďarštinu. *Časopis pro moderní filologii*, 90, s. 75–87.
- DANEŠ, F. (1957): Pécs, nebo Pětikostelí? *Naše řeč*, 40, s. 110–111.
- DANKOVSKÝ, Ř. (1833): *Magyaricae linguae Lexicon critico-etymologicum*. Bratislava: Haeredum Belnay.
- DOBOSSY, L. et al. (1960): *Česko-maďarský slovník*. Praha: ČSAV, 2 sv.
- DOBROVSKÝ, J. (1796): *Literarische Nachrichten von einer Reise nach Sweden und Russland*. Praha: J. G. Calve.
- DOBROVSKÝ, J. (1799): *Affinitas linguae hungaricae cum linguis fennicae originis*

- grammaticae demonstrata. Auctore Samuele Gyarmathi. *Allgemeine Literatur-Zeitung* (Jena), Bd. 3, Nr. 214, 6. 7. 1799, s. 49–54; Nr. 215, 6. 7. 1799, s. 57–59.
- DRŠATOVÁ, J. (2005): Způsoby oslovení v Česku, Maďarsku a Polsku. In: H. Chýlová, *Sborník přednášek z 7. konference o slangu a argotu v Plzni 24.–25. září 2003*. Plzeň: Západočeská univerzita.
- DRŠATOVÁ, J. — DRŠATOVÁ, M. (2005): Způsoby oslovení v Česku a Maďarsku. *Dissertationes Slavicae — Linguistica* (Szeged), 26, s. 19–27.
- DRŠATOVÁ, J. — PATÓ, M. (2006a): Vyjádření zdvořilosti ve společenském a historickém kontextu střední Evropy. M. Balowski — J. Svoboda (eds.), *Język i literatura czeska w interakcji: tom referatów z międzynarodowej konferencji naukowej, Racibórz, 29–30 września 2005 r.* Racibórz: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa.
- DRŠATOVÁ, J. — PATÓ, M. (2006b): Způsoby oslovení ve středoevropském regionu. A. Zachová — P. Poslední — V. Víška (eds.), *Setkání s druhým: Sborník příspěvků z VI. literární laboratoře Setkání s druhým konané v Hradci králové 25.–26. ledna 2006*. Hradec Králové: Gaudeamus.
- EÓRY, V. — HAŠOVÁ, L. (2003): Hungarians in the Czech Republic. On the emergence of a „new“ linguistic minority after division of Czechoslovakia. *International Journal of the Sociology of Language*, 162, s. 85–102.
- EÓRY, V. — SCHREIEROVÁ, A. (2002): *Maďarská gramatika*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta.
- ERHART, A. — LAMPRECHT, A. (1967): K otázce vztahu indoevropských jazyků k jiným jazykovým rodinám. *Slovo a slovesnost*, 28, s. 385–393.
- ERTL, V. (1925): Kotčí vůz, kočí. *Naše řeč*, 9, s. 129–146 a 161–172.
- ERTL, V. (1927): K výkladu o kočím voze. *Naše řeč*, 11, s. 110–118.
- FORSTINGER, R. (1970): Ostromos–Esztrámos–Extramons–Strmý. *Zpravodaj místopisné komise*, 11, s. 545–546.
- FORSTINGER, R. (1971): Ještě jednou Esztrámos–Strmý. *Zpravodaj místopisné komise*, 12, s. 493–494.
- FORSTINGER, R. (1973): Jerome Klapka Jerome a György Klapka. *Zpravodaj místopisné komise*, 14, s. 606–610.
- FORSTINGER, R. (1975): A könyv eredetéhez. *Magyar nyelv*, 71, s. 206–207.
- FORSTINGER, R. (1977a): Hybridní slovenská příjmení typu Csövárszky, rodná jména a příjmení obyvatel bývalé spišské stolice podle soupisu z roku 1720 a jiné příspěvky z oblasti kontaktné onomastiky. Brno. Rigorózní práce.
- FORSTINGER, R. (1977b): Křestní (rodná) jména v bývalé Šarišské stolici podle soupisu obyvatel z roku 1720. *Zpravodaj místopisné komise*, 18, s. 281–288.
- FORSTINGER, R. (1977c): Melchior a Melichar. *Zpravodaj místopisné komise*, 18, s. 479–482.
- FORSTINGER, R. (1978): Rodná (křestní) jména obyvatel bývalé spišské stolice podle soupisu z roku 1720. *Zpravodaj místopisné komise*, 19, s. 26–43.
- FORSTINGER, R. (1980): Exonyma, jejich vznik a zanikání. *Zpravodaj místopisné komise*, 21, s. 247–256.
- FORSTINGER, R. (1984): Slaná (řeka na Slovensku). *Onomastický zpravodaj*, 25, s. 309–322.
- FORSTINGER, R. (1988): Původ příjmení Liszt. *Onomastický zpravodaj*, 29, s. 185–186.
- FORSTINGER, R. (1992): Maďarská jména v českém a slovenském veřejném životě. *Amicus*, 1, duben, s. 53–54.
- FORSTINGER, R. (1993): Česká příjmení a jejich proměny v Budapešti (dle tel. seznamu z r. 1981). *Amicus*, 1, únor, s. 37–38.
- FORSTINGER, R. (2000a): Maďarská příjmení v Čechách a na Moravě. *Amicus revue*, 9, č. 4, s. 17–19.
- FORSTINGER, R. (2000b): Maďarská příjmení v českých zemích. In: L. Olivová-Nezbedová — R. Šrámek — M. Harvalík (eds.), *Onomastické práce*, sv. 4. Praha: ÚJČ AV ČR, s. 97–108.
- FORSTINGER, R. (2000c): Migrační trasy předků dnešních Romů v zrcadle některých maďarských příjmení. *Amicus revue*, 9, č. 1, s. 41–43.
- FORSTINGER, R. (2000d): Petrovič — Petőfi. *Acta onomastica*, 40, s. 39–42.
- FORSTINGER, R. (2001a): Maďarské dvorní a vojenské výrazy přejeté z češtiny a slovenštiny. *Amicus revue*, 10, č. 1, s. 17–19.

- FORSTINGER, R. (2001b): Marie Valérie. *Amicus revue*, 10, č. 5, s. 15–16.
- GÁL, E. (2003): Romové v maďarském tisku: „Případy“ Kétegyháza a Tura. In: J. Homoláč — K. Karhanová — J. Nekvapil, *Obraz Romů v středoevropských masmédiích po roce 1989*. Brno: Doplněk, s. 163–183.
- GÁL, J. (2005): A többségi nemzet képe a csehországi és szlovákiai magyarokkal készített interjúkban. *Limes*, 17, č. 2, s. 45–64.
- GÁL, E. (2006): *Konfrontační studium českých a maďarských slovesných vazeb*. Praha. Doktorská disertační práce.
- GEBAUER, J. (1866): Maďarský jazyk. In: F. L. Rieger, *Slovník naučný*, díl 5. Praha: I. L. Kober, s. 16–18.
- Gramatika současné maďarštiny: s praktickými příklady*. Brno: Lingea, 2012.
- H. TÓTH, I. — PATLOKA, R. (2008): Írásjelek az egyszerű mondat végén. *THL2*, 4, s. 67–76.
- H. TÓTH, I. — PATLOKA, R. (2009a): *Kettős tükrök: a stilisztikáról magyarul — a magyarról stílusosan*. Brno: Tribun EU.
- H. TÓTH, I. — PATLOKA, R. (2009b): Tűnődés a szlengről a magyar nyelv éven. *THL2*, 5, s. 99–105.
- H. TÓTH, I. — PATLOKA, R. (2010a): Hozzászólás a szleng világához — cseh és orosz példákkal. *Édes anyanyelvünk*, 32, s. 6.
- H. TÓTH, I. — PATLOKA, R. (2010b): Bevezetés a nyelvi képek sokszínű világába. *Módszertani közlemények*, 50, s. 20–25.
- HÁLA, B. (1960): *Fonetické obrazy hlásek českých, slovenských, francouzských, německých, ruských, polských, anglických, maďarských a španělských spolu se srovnávacím popisem výslovnosti*. Praha: SPN.
- HALLER, J. (1931): Už jsem z toho jelen. *Naše řeč*, 15, s. 180–182.
- HALLER, J. (1932): Jsem z toho jelen. *Naše řeč*, 16, s. 41–45 a 72–79.
- HAŠOVÁ, L. (1995a): Népek önmagukról és egymásról. *Prágai Tükör*, 3, č. 5, s. 43–50.
- HAŠOVÁ, L. (1995b): Jak lidé mluví o sobě a o jiných. *Amicus revue*, 4, č. 4, s. 86–93.
- HAŠOVÁ, L. (1996a): Jak lidé mluví o sobě a o jiných (2. část). *Amicus revue*, 5, č. 1, s. 35–37.
- HAŠOVÁ, L. (1996b): Z výzkumu jazykové situace v Nejdku u Karlových Varů. *Časopis pro moderní filologii*, 78, s. 88–96.
- HAŠOVÁ, L. (2001a): K problematice střídání a míšení kódů. *Jazykovědné aktuality*, 38, č. 4, s. 52–57.
- HAŠOVÁ, L. (2001b): Obraz sebe a druhého v narativním interview. In: I. Bogoczová — J. Hubáček — H. Srpová, *Naše a cizí v internetické a interpersonální jazykové komunikaci*. Ostrava: OU, s. 121–127.
- HAŠOVÁ, L. (2004): Eine mitteleuropäische Sprachbiographie. In: R. Franceschini — J. Miecznikowski, *Leben mit mehreren Sprachen*. Bern: Lang, s. 173–186.
- HAUPTOVÁ, Z. (1957): Miklošičovy etymologické pokusy v maďarštině. *Slavia*, 26, s. 57–78.
- HAUPTOVÁ, Z. (1958a): *Maďarské lexikální výpůjčky v slovenštině: od nejstarších památek do vystoupení Štúra*. Praha. Kandidátská disertační práce.
- HAUPTOVÁ, Z. (1958b): Příspěvek k výpůjčkám gramatických slov z neslovanských jazyků. *Slavia*, 27, s. 410–414.
- HAUPTOVÁ, Z. (1959): Významové skupiny maďarských slov přejatých do slovenštiny. *Slavia*, 28, s. 519–532.
- HAUPTOVÁ, Z. (1960): A szlovák nyelv magyar jövevényszavainak néhány problémája. *Magyar Nyelv*, 56, s. 172–181.
- HAUPTOVÁ, Z. (1966): Die Lautprobleme der ungarischen Lehnwörter im Slowakischen. *Slavica*, 6, Debrecen, s. 3–21.
- HAUPTOVÁ, Z. (1968): Le nom de mačka, le chat chez les Slaves et les Hongrois. *Slavica*, 8, Debrecen, s. 95–98.
- HAUPTOVÁ, Z. (1970): Lexikální balkanismy v západoslovanských jazycích, zvláště v slovenštině. In: *Studia balkanica bohemo-slovaca I*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, s. 281–289.
- HAUPTOVÁ, Z. (1972): Zwei karpatische Bergbautermini. *Les Études balkanique tchecoslovaque*, 4, s. 103–111.
- HAVRÁNEK, B. (1955): Původ slova tábor „ležení“. *Naše řeč*, 38, s. 2–12.
- HLADKÁ, Z. (2005): České slovníkářství na cestě k jednojazyčnému výkladovému slovníku I. *Naše řeč*, 88, s. 140–151.

- HOLUB, J. — KOPEČNÝ, F. (1952): *Etymologický slovník jazyka českého*. Praha: SNU.
- HRADSKÝ, L. et al. (1989): *Maďarsko-český slovník*. Praha — Budapest: Academia, Akadémiai Kiadó, 2 sv.
- HRADSKÝ, L. — BLASKOVICS, J. (1968): *Maďarsko-český a česko-maďarský kapesní slovník*. Praha: SPN.
- IRMANOVÁ, E. (1998): Sprachenprobleme in Ungarn. In: K. Kaiserová (ed.), *Die Sprachenfrage und ihre Lösung in den Böhmischem Ländern nach 1848*. Ústí nad Labem, Univerzita J. E. Purkyně, s. 105–117.
- KATIČIĆ, R. (2005): Lodereckerův slovník — lexikografické dílo a kulturní památka. In: P. Loderecker, *Dictionarium septem diversarum linguarum*. Zagreb: Novi liber — Nacionalna i sveučilišna knjižnica, s. 16–48.
- KNAPPOVÁ, M. (1967): Začleňování cizojazyčných názvů ulic a náměstí do českých textů. *Naše řeč*, 50, s. 12–22.
- KNAPPOVÁ, M. (1981): Začleňování cizích ženských příjmení do češtiny, *Naše řeč*, 64, s. 59–64.
- KNAPPOVÁ, M. (2008): *Naše a cizí příjmení v současné češtině*. Liberec: AZ KORT.
- KOLÁŘ, A. (1932): *Řehoř Dankovský, profesor řečtiny na akademii v Prešpurce před sto lety*. Praha: Učená společnost Šafaříkova v Bratislavě.
- KOMÁREK, M. (2006): Ke změnám češtiny v evropském jazykovém kontextu. In: *Studie z diachronní lingvistiky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, s. 323–330.
- KOPEČNÝ, F. (1962): *Základy české skladby*. Praha: SPN.
- KOPEČNÝ, F. (1971): Slowakisch „bár(s)“. *Travaux linguistique de Prague*, 4, s. 229–235.
- KOPEČNÝ, F. (1973): *Etymologický slovník slovanských jazyků*, sv. 1. Praha: Academia.
- KOPEČNÝ, F. (1976): Ung. „valaki“ — slk. „voláký“. In: L. Benkó — É. K. Sal, *Az etimológia elmélete és módszere*. Budapest: Akadémiai Kiadó, s. 175–177.
- KOPEČNÝ, F. (1985a): Je slovo „chotár“ slovanského původu? In: F. Hejl — R. Pražák, *Současný stav a úkoly československé hungaristiky*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, s. 299–304.
- KOPEČNÝ, F. (1985b): Malá konfrontační poznámka k doplňku. *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis*, 52, *Slavica Olomucensia*, 5, s. 103–105.
- KOPEČNÝ, F. (1986): Notulae hungaro-slavicae et hungaro-balkanicae. *Jazykovědné aktuality*, 23, s. 94–95.
- KOPEČNÝ, F. (1987): Notulae hungaro-slavicae et hungaro-balkanicae. *Studia balcanica boemoslovaca*, 3, s. 221–227.
- KOPEČNÝ, F. (2009): *Dobrodružství etymologie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- KOPEČNÝ, F. — ŠAUR, V. — POLÁK, V. (1980): *Etymologický slovník slovanských jazyků*, sv. 2. Praha: Academia.
- KOVÁŘ, M. — KŮŮ, R. (2012): *1000 maďarských slovíček: ilustrovaný slovník*. Brno: Edika. *Maďarsko-český ilustrovaný slovník*. Praha: Slovart, 2013.
- KURZOVÁ, H. (1996): The future in central European languages and Latin futures and imperfections: ingressive and imperfecti. *Listy filologické*, 119, s. 4–18.
- KURZOVÁ, H. (1997): Morphosyntactic processes in Europe. In: B. Palek, *Proceedings of LP'96*. Praha: Karolinum, s. 279–294.
- KURZOVÁ, H. (1998): Mitteleuropa als Sprachareal. *Germanistica Pragensia*, 13, *AUC — Philologia* 5, s. 57–73.
- L. N. (1921): Husar. *Naše řeč*, 5, s. 186–187.
- LEHEČKOVÁ, H. (1983): *Úvod do ugrofinistiky*. Praha: Univerzita Karlova v Praze.
- LEHEČKOVÁ, H. (1995): Typ jazyka a projev fatických poruch v morfologii a syntaxi. *Slavica Pragensia*, 37, s. 92–97.
- LEHEČKOVÁ, H. (1998): Man or woman? Explicitness and typology. *Scando-Slavica* (Copenhagen), 44, s. 213–225.
- LEHEČKOVÁ, H. (2002): Gramatická kategorie rodu v typologicky různých jazycích. In: A. Krausová — M. Slezáková — Z. Svobodová, *Setkání s češtinou*. Praha: ÚJČ AV ČR, s. 50–57.
- LEHEČKOVÁ, H. (2003): Slavonic versus Finno-Ugric languages: On missing categories in grammar and cognition. *Glossos*, č. 4, s. 1–16.
- MACURA, V. (1973): Hierarchie hodnocení jazyků u Jungmanna a jeho doby. *Slovo a slovesnost*, 34, 280–287.

- MACHEK, V. et al. (2011): *Sebrané spisy Václava Machka*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny. 2 sv.
- MATZENAUER, A. (1870): *Cizí slova ve slovanských řečech*. Brno: Matice moravská.
- md (1950): Budapešť — Ujpest, Kispest. *Naše řeč*, 34, s. 35–37.
- MEJŠTRÍK, V. (1978): Pepř, nebo paprika? *Naše řeč*, 61, s. 217–219.
- MĚRKA, V. (1966): Několik poznámek k slovu chachar. *Naše řeč*, 49, s. 182–184.
- MĚŠŤAN, A. (1998): A hétnyelvű prágai Loderecker-szótár magyar elemei. In: T. Berkes (ed.), *Bohemia et Hungaria*. Budapest: Osiris Kiadó, s. 24–28.
- NEKVAPIL, J. (1995): Etnické menšiny a jejich jazyky na území České republiky. In: *Přednášky z 37. a 38. běhu LSSS*, s. 17–31.
- NEKVAPIL, J. — NEUSTUPNÝ, J. V. (1998): Linguistic communities in the Czech Republic. In: Ch. B. Paulston — D. Peckham, *Linguistic Minorities in Central and Eastern Europe*. Clevedon: Multilingual Matters, s. 116–134.
- NEKVAPIL, J. — SLOBODA, M. — WAGNER, P. (2009): *Mnohojazyčnost v České republice: základní informace*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2009.
- NIKLOVÁ, M. (1999): *Maďarská mluvnice*. Ostrava: IMPEX.
- PAČESOVÁ, J. (1966): Some remarks on the palatal plosives in Macedonian. *Les études balkaniques tchécoslovaques*, 1, s. 33–38.
- PATLOKA, R. (2009): *Bevezetés a magyar hangtanba és alaktanba: nemcsak idegen ajkúak számára*. Praha: Svaz Maďarů žijících v českých zemích.
- PECHÁČEK, J. (1937): *Maďarština pro každého*. Praha: Masarykův lidovýchovní ústav.
- PILARSKÝ, J. (1993): A szó(tag)harmonia mint eurázsiai areális jelenség. In: In: Á. Fejér — I. H. Tóth — F. Bognár — K. Bibok (eds.), *Magyarok és szlávok*. Szeged, s. 377–385.
- PILARSKÝ, J. (1997): Zum Status der Vokalquantität in den Sprachen des Zentraleuropäischen Areals. *Sprachtheorie und germanistische Linguistik*, 6, s. 27–39.
- PILARSKÝ, J. (1998): Zur arealtypologischen Ratio einer mehrdimensionalen Fortis-Opposition von gutturalen Frikativen innerhalb des Donausprachbundes. *Sprachtheorie und germanistische Linguistik*, 8, s. 177–203.
- PILARSKÝ, J. (2000): Zur Frage einer syntaktischen Konvergenz im Donau-Sprachbund: Struktur und Stellungstyp der Nominalphrase. *Sprachtheorie und germanistische Linguistik*, 10, s. 155–186.
- PILARSKÝ, J. (2001): *Donausprachbund: das arealistische Profil einer Sprachlandschaft*. Debrecen. Habilitační spis.
- PILARSKÝ, J. (2004): Az interlokutor verbális érintésével kapcsolatos interkulturális eltérések a közép-európai térségben. In: É. Fórián (ed.), *Multikulturalitás, nemzeti identitás, kisebbségek Magyarországon és Lengyelországon*. Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó, s. 35–60.
- PILARSKÝ, J. (2007): Ausdrucksmittel persönlicher Bezugnahme: das deutsche und das ungarische Anredesystem. *Jahrbuch der ungarischen Germanistik 2007*, s. 233–251.
- PILARSKÝ, J. (2009): Zum Projekt „Deutsch-ungarische kontrastive Grammatik“: eine Konzeptskizze. *Sprachtheorie und germanistische Linguistik*, 19, s. 207–223.
- PILARSKÝ, J. (2010): Zur kontrastiven Topologie der Nominalphrase im Deutschen, Rumänischen und Ungarischen. In: Sz. János-Szatmári (ed.), *Globale und lokale Denkmuster: Festschrift für Elena Viorel zum 70. Geburtstag*. Cluj-Napoca — Oradea: Societatea Muzeului Ardelean, Editura Partium, s. 33–50.
- PLEVAČOVÁ, H. (1979): K slovenskému nírca a maďarskému nyiristye. In: A. Lamprecht, *Miscellanea Brunensia*. Praha: Kabinet cizích jazyků ČSAV, s. 127–134.
- POCHYLOVÁ, M. (2008): Slovtovorná motivace a strukturální ekvivalenty u českých a maďarských kompozit. In: V. P. Polách (ed.), *Jazyková interakce a jazykové rozhraní a strategie „cutting-edge“: sborník příspěvků z 8. mezinárodní konference Setkání mladých lingvistů, konané na Filozofické fakultě Univerzity Palackého ve dnech 14.–16. května 2007*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, s. 222–226.
- POCHYLOVÁ, M. (2009): Konkurence atributů v češtině a maďarštině a jejich překládání. *Bohemica Olomucensia*, 1, s. 151–156.

- POLÁK, V. (1942): Levoča. *Slovenská reč*, 9, s. 257–259.
- POLÁK, V. (1964): Les éléments finno-ougriens en slave. *Orbis — Bulletin International de Documentation Linguistique*, 13, s. 568–588.
- POLÁK, V. (1973): Konsolidace slovanského jazykového typu v širších východoevropských souvislostech. *Slavia*, 42, s. 125–134.
- POLÍVKOVÁ, A. (1990): Nagymarosský. *Naše řeč*, 73, s. 110–111.
- POPELA, J. (1988): Ruský větný typ u menja jest dengi z hlediska typologie. *Bulletin ruského jazyka a literatury*, 29, s. 79–86.
- POUCHA, P. (1981): L'écriture „hunnique“ et Pavel Josef Šafařík. *Slavia*, 50, s. 293–304. *Pravidla českého pravopisu*. Praha: Academia, 1993.
- PRAŽÁK, P. (1967): *Josef Dobrovský als Hungarist und Finno-ugrist*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně.
- PRAŽÁK, R. (1973): Typologická charakteristika českého a slovenského neologického hnutí ve srovnání s vývojem u Maďarů a Rumunů. In: B. Havránek (ed.), *Československé přednášky pro VII. mezinárodní sjezd slavistů ve Varšavě: literatura — folklor — historie*. Praha: Academia, s. 411–416.
- PRAŽÁK, R. (1975): Komenský a Maďaři. *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, řada historická*, C 21–22, s. 135–141.
- PRAŽÁK, R. (1983): Zur Typologie der tschechischen und slowakischen neologischen Bewegung im Vergleich zu der Entwicklung bei den Magyaren und Rumänen. In: L. Sziklay, *Aufklärung und Nationen im Osten Europas*. Budapest: Corvina, s. 373–395.
- PRAŽÁK, R. (1985): Geneze české a slovenské hungaristiky. In: F. Hejl — R. Pražák, *Současný stav a úkoly československé hungaristiky*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, s. 49–61.
- PRAŽÁK, R. (1999): Die Entwicklung der tschechischen Hungarologie. *Hungarian Studies*, 13, s. 285–297.
- PRAŽÁK, R. (2000): Dějiny české hungaristiky 4. *Amicus revue* (Praha), 9, č. 4, s. 43–44.
- PRAŽÁK, R. (2001a): Dějiny české hungaristiky 6. *Amicus revue* (Praha), 10, č. 1, s. 40–41.
- PRAŽÁK, R. (2001b): Dějiny české hungaristiky 9. *Amicus revue* (Praha), 10, č. 5, s. 38–39.
- RÁKOS, P. (2000): Čeština maďarskou optikou. *Amicus revue*, duben, s. 16–20.
- RÁKOS, P. (2001): Maďarskou optikou — tentokrát sama maďarština. *Amicus revue*, červen, s. 4–5.
- ROMPORTL, M. et al. (1978): *Výslovnost spisovné češtiny: výslovnost slov přejatých, výslovnostní slovník*. Praha: Academia.
- SEDLÁČEK, M. (1983): Ostrřihom. *Onomastický zpravodaj*, 24, s. 620–621.
- SEDLÁČEK, M. (1985): Skloňování místních jmen Ostrřihom a Bochum. *Naše řeč*, 68, s. 182–188.
- SCHREIEROVÁ, A. (1993): Tvoření jmen provdaných žen v maďarštině. *Amicus*, duben, s. 55–56.
- SCHREIEROVÁ, A. (2012): *Maďarština (nejen) pro samouky*. Praha: LEDA.
- SCHÜRZ POCHYLOVÁ, M. (2011): *Typologický pohled na tvoření slov, zejména v češtině a maďarštině*. Olomouc. Doktorská disertační práce.
- SIMA, F. (1967): Beszámoló a Csehszlovák Szocialista Köztársaságban folyó magyar nyelvészeti kutatásokról. In: s. Imre — I. Szathmári (eds.), *A magyar nyelv története és rendszere*. Budapest: Akadémiai Kiadó, s. 54–58.
- SKALIČKA, V.³² (1935a): Asymetrický dualismus jazykových jednotek. *Naše řeč*, 19, s. 296–303. SD I, s. 97–103.
- SKALIČKA, V. (1935b): Maďarsko. Jazyk. In: B. Němec, *Ottův slovník naučný nové doby*, III–2. Praha: J. Otto, s. 1362–1363. SD III, s. 1286–1287.
- SKALIČKA, V. (1935c): Zur mitteleuropäischen Phonologie. *Časopis pro moderní filologii*, 21, s. 151–154. SD I, s. 104–110.

32 Za každým příspěvkem V. Skaličky je uvedeno umístění tohoto textu nebo jeho českého překladu ve Vladimír Skalička: *Souborné dílo* [= SD], I–III. F. Čermák — J. Čermák — P. Čermák — C. Poeta (eds.). Praha: Karolinum, 2004–2006.

- SKALIČKA, V. (1935d): *Zur ungarischen Grammatik*. Praha: Facultas Philosophica Universitatis Carolinae Pragensis. SD I, s. 37–91.
- SKALIČKA, V. (1937a): *Čech mezi Maďary*. Praha: Orbis.
- SKALIČKA, V. (1937b): Studie o maďarských výrazech onomatopoických. *Sborník filologický*, 11, s. 75–102. SD I, s. 136–167.
- SKALIČKA, V. (1939): O pojem morfému. *Sborník Matice Slovenskej*, 16–17, s. 4–12. SD I, s. 179–188.
- SKALIČKA, V. (1951): *Typ češtiny*. Praha: Slovanské nakladatelství. SD II, s. 475–536.
- SKALIČKA, V. (1957): O perenosnych značenijach v grammatike. In: V. Georgiev et al., *Ezikovedski izsledvanija v čest na akademik Stefan Mladenov*. Sofija: Izdatelstvo na Bălgarskata Akademija na naukite, s. 515–521. SD II, s. 621–628.
- SKALIČKA, V. (1959): Komenský jako lingvista. *Acta Comeniana*, 18, s. 92–99. SD II, s. 669–678.
- SKALIČKA, V. (1960): *Vývoj jazyka*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. SD II, s. 682–773.
- SKALIČKA, V. (1963a): Das Wesen der Morphologie und der Syntax. *Acta Universitatis Carolinae, Philologica, Slavica Pragensia*, 4, s. 123–127. SD II, s. 896–900.
- SKALIČKA, V. (1963b): *Úvod do jazykovědy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. SD II, s. 825–895.
- SKALIČKA, V. (1966): Ein „typologisches Konstrukt“. *Travaux linguistique de Prague*, 2, s. 157–163. SD III, s. 973–978.
- SKALIČKA, V. (1967a): A magyar nyelv tipológiája. In: s. Imre — I. Szathmári, *A magyar nyelv története és rendszere*. Budapest: Akadémiai Kiadó, s. 296–299. SD III, s. 1024–1028.
- SKALIČKA, V. (1967b): Az ige alaktana. In: s. Károly, *Az ige gramatikája és szemantikája*. Budapest, s. 72–76. SD III, s. 1060–1064.
- SKALIČKA, V. (1967c): O kontinuitě slov. *Slovo a slovesnost*, 28, s. 355–359. SD III, s. 1008–1013.
- SKALIČKA, V. (1968a): Über die Typologie der finnisch-ugrischen Sprachen. In: *Congressus secundus internationalis fenno-ugristorum I*. Helsinki. s. 494–498. SD III, s. 1065–1068.
- SKALIČKA, V. (1968b): Zum Problem des Donausprachbundes. *Ural-Altäische Jahrbücher*, 40, č. 1–2, s. 1–9. SD III, s. 1053–1059.
- SKALIČKA, V. (1969): Finnougrisch und Indogermanisch. *Ural-Altäische Jahrbücher*, 41, s. 335–343. SD III, s. 1075–1084.
- SKALIČKA, V. (1970): Komenský-lingvista. *Slovo a slovesnost*, 31, s. 289–292. SD III, s. 1098–1102.
- SKALIČKA, V. (1974): A magyar nyelvtudomány lehetőségei. In: *Zborník filozofickej fakulty Univerzity Komenského, Philologica* 25, Bratislava, s. 245–249. SD III, s. 1145–1149.
- SKALIČKA, V. (1975): A finnugor nyelvек tipológiájáról. In: J. Gyula, *A vízmadarak népe*. Budapest: Európa, s. 339–351. SD III, s. 1179–1187.
- SKALIČKA, V. (1985): K současné problematice našeho jazykovědného bádání v hungaristice a ugrofinistice ze srovnávacího hlediska. In: F. Hejl — R. Pražák, *Současný stav a úkoly československé hungaristiky*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, s. 289–291. SD III, s. 1232–1235.
- SKULINA, J. (1985): Sémantické postupy „maďarských“ nářečních slov v beskydském areálu na východní Moravě. In: F. Hejl — R. Pražák, *Současný stav a úkoly československé hungaristiky*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, s. 317–319.
- STRAHL, V. (1999): *Klíč k výslovnosti cizích vlastních jmen v češtině*. Praha: Karolinum.
- SVOBODA, Z. (1998a): Z dopisu čtenáře. *Amicus revue*, 7, č. 2. s. 42.
- SVOBODA, Z. (1998b): Jazykové zákampí. *Amicus revue*, 7, č. 3. s. 54.
- SVOBODA, Z. (1998c): Jazykové zákampí. *Amicus revue*, 7, č. 4–5. s. 78.
- ŠMILAUER, V. (1931): Maďarské vlivy na filologii Kollárovu. In: J. Jirásek — F. Tichý, *Slovenská miscellanea*. Bratislava: Universum, s. 180–182.
- ŠMILAUER, V. (1932): *Vodpis starého Slovenska*. Praha — Bratislava: Učená společnost Šafaříkova.
- ŠMILAUER, V. (1933a): Bol Spiš v XIII. století polský? In: A. Göllnerová (ed.), *Pavlovi Bujnákovci ctítelia, priatelia, žiaci*. Bratislava: „Academia“, s. 28–33.
- ŠMILAUER, V. (1933b): Jazykový materiál slovenských listin do r. 1300. *Listy filologické*, 60, s. 126–149.

- ŠMILAUER, V. (1976): Ze staré antroponymie v Hontu. *Zborník pedagogickej fakulty v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach*, 12, zv. 3, Slavistika, s. 185–196.
- TITZ, K. (1922): Franc. „coche“, špaň. „coche“, ital. „cocchio“ = stč. „kotčí, kočí“ (vůz). *Časopis Matice moravské*, 46, s. 170–191.
- TITZ, K. (1926): A ještě kočí. *Časopis Matice moravské*, 50, s. 793–800.
- VALČÁKOVÁ, P. (2000): Sémantická motivace některých názvů pečiva ve slovanských jazycích. In: I. Janyšková — H. Karlíková (eds.), *Studia etymologica Brunensia*, 1. Praha: Euroslavica, s. 261–265.
- VASILJEV, I. (2011): *Život s více jazyky*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- VÁŠEK, A. (2011): O jednom typu maďarské jazykové maintenance. *Slavica litteraria*, 14, s. 21–39.
- VÁŽNÝ, V. (1958): Úvahy nad novým českým etymologickým slovníkem, *Naše řeč*, 41, s. 263–281.
- VLČKOVÁ-MEJVALDOVÁ, J. (2006): *Prozodie, cesta i mříž porozumění: experimentální srovnání příznakové prozodie různých jazyků*. Praha: Karolinum.
- VODNAŘÍK, E. (1867): *Mluvnice jazyka maďarského*. Brno: E. Vodnařík.
- VYMAZAL, F. (1896): *Maďarsky snadno a rychle*. Praha: Frant. Bačkovský.
- WELTER, A. (1980): Néhány megjegyzés a cseh ajkúak magyar nyelvtanításához, illetve nyelvtanulásához. In: s. Imre — I. Szathmári — L. Szűts, *A magyar nyelv grammatikája*. Budapest: Akadémiai Kiadó, s. 769–774.
- ZEMAN, J. (2003): Porovnání maďarských a českých přísloví a rčení. *Amicus revue*, 7, č. 1, s. 35–48.
- ZEMAN, J. (2006): *Výslovnost a skloňování cizích osobních jmen v češtině 6: polská, maďarská, estonská a latinská osobní jména*. Hradec Králové: Gaudeamus.
- ŽAHOUREK, J. (1856): *Über die Fremdwoerter im Magyarischen*. Prag: [s.n.].
- ŽĎÁRSKÝ, G. (1918): *Soustavný slovníček česko-maďarský*. Praha: Emil Šolc.
- ŽĎÁRSKÝ, G. (1919a): *Maďarská mluvnice a čítanka*. Praha: J. Otto.
- ŽĎÁRSKÝ, G. (1919b): *Stručná cvičebnice jazyka maďarského*. Praha: E. Šolc.

Jiří Januška

Katedra středoevropských studií, FFUK | nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1
 jiri.januska@ff.cuni.cz